אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה ואין מותר עולה בא חטאת ומה חטאת שמותרה בא עולה שחטה לשם עולה פסולה עולה שאין מותרה בא חטאת שחטה לשם חטאת אינו דין שתהא פסולה אמר לו רבי אליעזר לא אם אמרת בחטאת שכן כשרה לשמה כל השנה כולה תאמר בפסח שאינו כשר לשמו אלא בזמנו הואיל והוא פסול לשמו דין הוא שיפסלו אחרים לשמו: שמעון אחי עזריה אומר כו': רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן ורב אחא בריה דרבא מתני משמיה דרבי ינאי מאי טעמא דשמעון אחי עזריה דאמר קרא [1]ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' במורם מהן אין מתחללין בנמוך מהם מתחללין והאי להכי הוא דאתא והא מיבעי ליה לכדשמואל דאמר שמואל מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה שנאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו לה' בעתידים לתרום הכתוב מדבר אם כן לכתוב קרא אשר הורמו מאי אשר ירימו שמע מיניה תרתי: בעי רבי זירא (א) כשרין ואין מרצין וכי פליג בחדא פליג או דלמא כשרין ומרצין ובתרתי פליגי אמר אביי ואיתימא רבי זריקא תא שמע הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים שלמים ששחטן לשם בכור או לשם מעשר פסולין ואי ס"ד כשרין ומרצין בכור בר ריצויי הוא אלא כשרין ואין מרצין ומדסיפא כשרין ואין מרצין רישא נמי כשרין ואין מרצין מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא אלא מאי קמ"ל גבוה ונמוך קמ"ל תנינא כיצד קדשי קדשים ששחטן לשם קדשים קלים כו' מהו דתימא קדשי קדשים וקדשים קלים הוא דאיכא גבוה ונמוך אבל קלים וקלים לא הא נמי תנינא שלמים קודמים את הבכור מפני שהן טעונין מתן ארבע וסמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק הא עיקר היא הא אגררא נסבה:

מתני' הפסח ששחטו (ב) שחרית בארבעה עשר שלא לשמו רבי יהושע מכשיר כאילו נשחט בשלשה עשר בן בתירא פוסל כאילו נשחט בין הערבים אמר שמעון בן עזאי מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן ביום שהושיבו את רבי אליעזר בישיבה שכל הזבחים (ג) הנאכלין שנזבחו שלא לשמן כשרין אלא שלא עלו לבעלים משום חובה חוץ מן הפסח ומן החטאת ולא הוסיף בן עזאי אלא העולה ולא הודו לו חכמים:

גמ' אמר רבי אלעזר אמר רבי אושעיא מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית בארבעה עשר לשמו דכוליה יומא זימניה הוא ומאי כאילו איידי דאמר רבי יהושע כאילו אמר איהו נמי כאילו אי הכי אדמיפלגי בשלא לשמו ליפלגו בלשמו אי איפלגו בלשמו הוה אמינא אבל בשלא לשמו מודי רבי יהושע לבן בתירא הואיל ומקצתו ראוי קא משמע לן והכתיב [2]בין הערבים אמר עולא בריה דרב עילאי בין שני ערבים תמיד דכתיב ביה [3]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר התם מדכתיב [3]את הכבש אחד תעשה בבקר מכלל דבין הערבים בין הערבים ממש (ד) אימא חד בבקר אידך כוליה יומא אחד בבקר ולא שנים בבקר נרות דכתיב [4]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר שאני התם דכתיב [5]מערב ועד בקר ותניא מערב ועד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת מערב ועד בקר דבר אחר אין לך עבודה כשרה מערב ועד בקר אלא זו בלבד קטורת דכתיב בה [4]בין הערבים הכי נמי דכולי יומא כשר שאני קטרת

רש"י

אמר לו רבי יהושע מצינו מותר חטאת בא עולה. כדתניא בתמורה (דף כג:) זה מדרש דרש יהוידע הכהן כל דבר שבא ממותר חטאת וממותר אשם ילקח כהן עולה לקיץ המזבח והיכי דמי מותר חטאת כגון הפריש מעות לחטאתו ונותרו אי נמי מפריש שתי חטאות לאחריות דקי"ל בתמורה (דף כד.) מתכפר באחת מהן והשניה תרעה: **ומה חטאת שמותרה כו'.** ואם ק"ו כזה אתה דורש יש לך לפסול עולה לשם חטאת. ומהכא דייק רבה מילתיה לעיל מדלא אהדר ליה רבי אליעזר אנא נמי פסילנא בנשחטין לשם חטאת: **שכן כשרה לשמה כל השנה.** לפיכך עולה הנשחטת לשם חטאת כשרה: **ולא יחללו את קדשי.** אין (כאן) חילול כשירימו אותם לשם גבוה מהם: **בעתידין לתרום.** דהיינו טבל דכתיב ירימו לדבר העתיד ומסיים בה בסנהדרין פרק אלו הן הנשרפין (דף פג.) גמר (ה) חילול מתרומה דכתיב בה (ויקרא כב) ומתו בו כי יחללוהו: **א"כ.** דלכר"ש אחי עזריה לחודיה אתא לכתוב ולא יחללו אשר הורמו מ"ש לשון עתיד דנקט ש"מ למידרש ביה נמי הא: **בעי רבי זירא.** לשום גבוה מהן כשרים דקתני כשרין ואין מרצין קאמר כת"ק ולא פליג אלא בנמוך דקאמר פסולים לגמרי: **ובתרתי פליגי.** לשם גבוה מכשיר לגמרי ובנמוך פסיל לגמרי ואילו רבנן בתרוייהו מכשירים ואין מרצין קאמרי: **ת"ש.** מדקא מפרש מילתיה ונקיט בכור ומעשר דלא לרצויי אתו ש"מ כשרין ואינן מרצין קאמר: **ומדסיפא.** הבכור והמעשר ששחטן לשם שלמים כשרים ואין מרצין (ו) רישא קדשים קלים ששחטן לשם קדשי קדשים נמי כשרין ואין מרצין קאמר: **הא כדאיתא כו'.** כשרין דקתני גבי בכור כשרין למילתייהו קאמר [וכשרים נמי דקתני גבי קדשי קדשים למילתייהו קאמר] ואפי' לרצות לשם חובה: **אלא מאי קמשמע לן.** האי דנקט הבכור והמעשר אי לאו לגלויי עלה דרישא נקט לה ולמימר דכשרין ואין מרצין קאמר: **גבוה ונמוך קמשמע לן.** בתמיה וכי אתא לפרושי לן היכי דמי נמוך לשם גבוה: **תנינא.** ברישא דמילתא: **הא נמי תנינא.** לקמן בפרק כל התדיר (דף פט.) דבכור נמוך משלמים: **שלמים קודמין את הבכור.** אם שניהם עומדים ליבשל בעזרה ולהקריב: **שכן טעונים מתן ארבע.** שתי מתנות שהן ארבע ובכור במתנה אחת כדתנן באיזהו מקומן (לקמן נו:) סמיכה ונסכים ליתנהו בבכור כדילפינן במנחות בפרק שתי מדות (דף צ:): **הא עיקר.** שנשנית תחילה לצורך לאשמועינן גבי פסול שלא לשמו דאיכא בקדשים קלים גבוה ונמוך: **היא.** דכל התדיר אגררא נסבה שמנה שם את הקודמים זה לזה ונקט נמי האי בהדייהו אע"ג דכבר תנייה הכא: **מתני' רבי יהושע מכשיר.** דפסח בשאר ימות השנה משיב ליה: **בן בתירא פוסל.** בגמרא מפרש להו: **שבעים ושנים זקן.** בגמרא (דף יב:) מפרש אמאי לא תנא זקנים: **כל הזבחים הנאכלין.** אבל עולה לא: **לא הוסיף בן עזאי.** על דברי חכמים לפסול חוץ מפסח ומחטאת אלא העולה: **גמ' מכשיר היה בן בתירא בפסח ששחטו שחרית לשמו.** (ז) והוה ליה זמנו לפיכך פסול שלא לשמו כדאמר [לעיל ח:] פסח בזמנו שלא לשמו פסול: **ומאי כאילו.** נשחט בין הערבים והאמרת דכולא יומא בין הערבים קרי ליה מדקמכשרת ליה שחרית וקרא כתיב בין הערבים אלמא סבירא ליה בין ערב של אמש לערב של אחריו כדמפרשינן ליה לקמיה דהיינו משעלה השחר שפסק ליל של אמש עד שתשקע החמה ומאי כאילו הא הוא גופיה בין הערבים (ח): **ליפלגו בלשמו.** ולימא [פסח ששחטו בי"ד שחרית] ר' יהושע פוסל ובן בתירא מכשיר: **אבל בשלא לשמו מודה רבי יהושע.** דאע"ג דשחרית לאו זימניה הוא פסול הואיל ומקצתו של יום ראוי לשמו קמ"ל: **והא כתיב בין הערבים.** לרבי אושעיא פריך היכי מצי למימר פסח זמנו שחרית: **בין שני ערבים.** מעלות השחר עד שקיעת החמה דהיינו בין סוף ערב דאתמול ותחילת ערב דאורתא: **ואימא חד בבקר.** את הראשון לא ישהא יותר מתמול והשני כל היום וזמנו רצה שחרית רצה ערבית כדכתיב בין הערבים דמפרשת ליה כל יומא: **ולא שנים בבקר.** הלכך על כרחך צריך להשהות השני עד הערב: **מדתה.** חצי לוג לכל נר ונר כך שיערו חכמים לילי תקופת טבת שלא תכבה כל הלילה (מנחות פט.) ובתמוז ובניסן ובתשרי אם תדליק שליש היום לא איכפת לן: **אין לך עבודה.** מעבודות שהן אמורות ביום כגון עבודות הדם וקמצו וקטרת שכשרין מהדלקת נרות ואילך שזו מאוחרת לכולן:

תוספות

אמר ר' אליעזר לא אם אמרת בחטאת כו'. דין הוא שאחרים כשרים לשמו (וקשה) נהי דלא דמי לפסח מ"מ ק"ו איכא וא"כ [תימא] יפסלו נמי מהאי דינא מותר חטאת בא עולה כמו דינא דמותר פסח בא שלמים וי"ל דאעיקר טעמו סמיך כדאיתא בפסחים (דף סג:) (ט) וצ"ל דהא לא אם אמרת דקאמר רבי אליעזר לדברי רבי יהושע קאמר אליבא דרבי יוחנן ורבינו תם מצא בספר ישן ברישא דשמעתא רבה אמר באחרים לשם חטאת ומנא ובאחרים בוי"ו ורבה לא בא אלא לפרש דברי רבי יוחנן ור' יוחנן עצמו מודה דבאחרים לשם חטאת פליגי ולא אמר אמרו דבר אחד אלא באחרים לשם פסח: **הג"ה אי איפלוג בלשמן כו'.** ותימה השתא נמי דפליגי בשלא לשמן אני יכול לטעות כר"י לבן בתירא שיפסול י"ד לשמו שחרית ולפרש טעמו משום דמקצתו ראוי וי"ל דמזה אינו חושש משום דשום תנא לא מכשיר פסח שחרית אלא זה: **הג"ה אחד בבקר ולא שנים בבקר.**

עין משפט נר מצוה

נד א מיי' פרק י' מהל' מאכלות אסורות הלכה יט:
נה ב מיי' פט"ו מהל' פסה"מ הלכה יח:
נו ג מיי' פ"ג מהלכות תמידין הלכה יח:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' בעי רבי זירא כשרין. נ"ב ואף דפשיטא ליה (בסמוך) [בנמוך] פסולין לגמרי היינו מהא דייקא דקרא ולא יחללו את קדשי במורם מהן אין מתחללין הא בנמוך מהן מתחללין והיינו פסול לגמרי: (ב) שם במשנה בשחרית בי"ד: (ג) שם הנאכלים: (ד) שם ואימא חד: (ה) רש"י ד"ה בעתידין וכו' מילף חילול מתרומה: (ו) ד"ה ומדסיפא וכו' ואין מרצין קאמר רישא: (ז) ד"ה מכשיר וכו' דהוה ליה: (ח) ד"ה ומאי וכו' הערבים הוא הס"ד:

◆

שינויי נוסחאות

א] נ"א ואינו כשר לשמו (כי"צ ור' א'). נ"א ואין כשר לשמו אלא בזמנו (כי"מ ור' ב'): ב] נ"א הכתוב מדבר אם כן ליכתוב [illegible]

מסורת הש"ס

א) סנהדרין פג. פ"ה, ב) לעיל ב., ג) [לקמן פט.], ד) תוספתא דפסחים פ"ד ה"ח, ה) ידים פ"ד מ"ב, ו) מס' סופרים פי"ח ה"ו, ירושלמי ברכות פ"ד ה"א, תענית פ"ד ה"א, ז) [פסחים קח.], ח) מכילתא בא פ"ה, ירוש' פסחים פ"ה ה"א, ט) יומא טו. פסחים נט. מנחות פט., י) ת"כ אמור פרשתא יג הלכה יא, ספרי בהעלותך פיסקא נט, כ) [ועם ד"ה שאני התם]:

◆

תורה אור השלם

1. ולא יחללו את קדשי בני ישראל את אשר ירימו ליהוה: ויקרא כב, טו
2. והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל בין הערבים: שמות יב, ו
3. את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: שמות כט, לט ולהרש"ש צ"ל פסוק זה: את הכבש אחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים: במדבר כח, ד
4. ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני יהוה לדרתיכם: שמות ל, ח
5. באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יערך אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני יהוה חקת עולם לדרתם מאת בני ישראל: שמות כז, כא

◆

מוסף רש"י

רב אשי מתני משמיה דרבי יוחנן כו'. כל היכא דאמר משמיה [illegible]

◆

ליקוטים

מקובל אני מפי שבעים ושנים זקן. האי דקאמר שבעים ושנים, והרי סנהדרין היתה של שבעים ואחד. יש לומר שבעים ואחד היו בלא המופלא, שהמופלא לא היה מן המנין. (פסקי רי"ד)

◆

שיטה מקובצת

א"ל ר"א לא אם אמרת בו'. [illegible]

[illegible]